

DESPRE PIETRE PREȚIOASE (V)

de Silvia Constantinescu

Familia cuarț este deosebit de mare, de aceea voi continua și în acest număr să vă prezint încă câteva "pietre" din această familie, folosite la bijuterii sau alte obiecte decorative.

Inel din aur alb de 18 c. cu un citrin șlefuit fantezie, cu 0,12 c. brillante. Inelul a fost executat de Björn Jägerstig în 1978.
Foto: © Björn Jägerstig.

Citrinul

Culoarea acestuia este galben deschis ca lămâia, de unde-i vine și numele, iar compoziția chimică este SiO_2 . Duritatea 7 pe scara Mos; forma cristalinului, trigonală. Citrinele naturale sunt foarte rare. Cele mai multe citrine aflate în comerț au apărut prin "arderea" ametistului sau a cuarțului de fum; la 470°C ametistul brazilian capătă culoarea galben deschis, la 550°C - 560°C culoarea devine galben închis spre roșu-brun. În comerț este luat adesea drept topaz. Locu-

riile de extragere a citrinului sunt: Brazilia (în minele de la Bahia, Goyaz, Minas Gerais), Madagascar, USA (Pikes, Peak, Colorado), Spania (Cordoba, Salamanca), Rusia (Ural), Franța și Scoția. Mi-ar fi plăcut să vă spun că citrinul are puteri magice și să vă povestesc legende despre el, dar din păcate nu am auzit încă nici una.

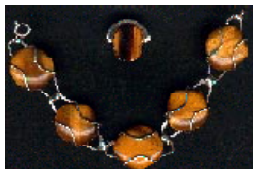
Ochi de pisică, ochi de șoim și ochi de tigr

Este vorba de un agregat, care are fibre de cuarț dispuse paralel. Culoarea poate fi albă, verde, galbenă sau brună. Duritate 7, formă trigonală, compoziție chimică SiO_2 . Foarte sensibile la acizi.

Ochi de pisică este o piatră semi transparentă; șlefuită caboșon seamănă cu ochiul unei pisici, de unde și denumirea. Dar această denumire de "ochi de pisică" poate înșela, deoarece ea se folosește și pentru crisoberil "ochi de pisică" (cimofan); este adesea confundată cu crisoberil "ochi de pisică", cu cuarț "ochi de șoim", sau "ochi de tigr". Se extrage în Ceylon, India și Brazilia.

Ochi de șoim este transparent cu fibre de crocidolit; culoarea variază de la albastru-gri la albastru-verde, cu aspect catifelat; șlefuită caboșon seamănă cu ochiul unei șoim. Se extrage împreună cu "ochi de tigr" în Africa de Sud.

Ochi de tigr s-a format din "ochi de șoim" prin pseudomorfoza crocidolitului în cuarț, păstrându-și structura. În variantele galbene se găsește limonit. Africa de Sud este locul cu cele

Brățară și inel din argint cu "ochi de tigr" executată la Göteborg în 1980.

Autor necunoscut.

Foto: S. Constantinescu / © CR.

mai mari zăcăminte, dar se află și în Burma, India, California, Australia de vest. Toate aceste trei minerale se folosesc și la bijuterii, nu extrem de valoroase, dar mai ales la tot felul de obiecte decorative.

Calcedonul

Prin denumirea de calcedon se înțelege atât grupul microcristalin de cuarț (agat, jaspis, carneol, crisopras, mossagat, onyx, sard) cât și varianta albăstrui sau alb-gri, care se numește "calcedon propriu-zis", a cărui duritate este 7-6 1/2.

Carneolul

Numele îi vine de la culoarea pulpei de cireși și este varianta brună a calcedonului; carneolul natural

arată o schimbare a culorii, spre întunecat, atunci când îl privești la lumină. Duritate 7-61/2. Ceea ce se găsește astăzi cel mai mult în comerț este de fapt agat din Brazilia și Uruguay, tratat cu nitrat de fier. Legendele îi atribuie carneolului calitatea de a da calm și de a opri hemoragia. El se afla și pe tunica Marelui Preot al templului din Ierusalim, în rândul 2, alături de topaz și smarald. Din carneol se fac diverse podoabe feminine ca cercei, coliere, brățări, dar și inele bărbătești.

Heliotrop

Cunoscut în suedeză și sub numele de blodsten, heliotropul este un calcedon mat, de culoare verde închis cu pete roșii. Duritate 7-61/2. În comerț apare și sub denumirea de blodsten, din cauza petelor de

Inel bărbătesc cu un heliotrop, aur 18 c., executat în 1861 în Suedia.
Foto: S. Constantinescu / © CR.

culoarea sângelui, în limba engleză bloodstone, în timp ce în germană Blutstein se folosește numai pentru hematie. În evul mediu se considera că el oprește emoragia nazală. Legenda spune că s-a format atunci când Isus Hristos a fost răstignit și picături din sângele Lui au căzut pe o piatră de calcedon. Se folosește în special la inele bărbătești. Zăcăminte considerabile în Australia, Brazilia, China, USA.

Crisopras

Numele îi vine din greacă "aur-prazverde" și este considerat ca cea mai prețioasă piatră din grupa calcedonului; culoarea este verde sau verde de măr; nichelul este cel care-i dă culoarea; sub influența soarelui puternic sau sudurii se poate decolora, dar își recapătă culoarea dacă se păstrează la umezeală. Cele mai importante zăcăminte se găsesc în Polonia. Crisoprasul se folosește la obiecte decorative, mai ales la decorații interioare și capela Sfântul Wenzel din Praga sau palatul Sanssouci din Potsdam sunt astfel de exemple. Adesea este confundat cu jadul, prehnitul, smithsonitul, variscitul sau cu calcedonul vopsit.

Agatul

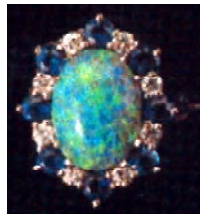
Numele se pare că-i vine de la Achates, un fluviu și un loc de extracție în antichitate din Sicilia, care se crede că astăzi s-ar numi Dirillo, dar aceasta nu este sigur. Agatul este de fapt calcedon cu striuri, care pot avea diferite culori. Agatul care se extrage din minele germane are tonuri roz, în timp ce cel sudamerican este gri, fără structuri. De aceea se prelucrează pentru a le face transparente. În funcție de desene și structură atât în comerț cât și științific găsim multe denumiri. În timpuri moderne agatul a fost găsit la Idar-Oberstein, în sudul Braziliei pentru prima dată în 1827. Se găsește și în Uruguay, iar în

Cutie din agat, sculptată dintr-o singură piatră cu gravură în email antic montată în aur. Poartă ștampila W.A. Bolin, Stockholm, 1939. Proprietate particulară.
Foto: © W.A. Bolin.

cantități mici și în China, Madagascar, India, Mexico și în unele state din SUA. Se extrag împreună cu ametistul, citrinul, calcedonul. Culoarea agatelor este gri, neatractivă; abia după colorare capătă o structură vivace și brocată.

Colorarea agatelor s-a început încă de la descoperire, la Idar-Oberstein în Rheinpfalz, care a devenit și cel mai important centru pentru această activitate. De obicei se folosesc coloranți anorganici, deoarece coloranții organici nu dau efectele de culoare dorite. Tehnica colorării este un secret bine păstrat de firmă.

Inel cu opal crachelat, cu safire albastre și brillante, aur de 18 c., Bucherer, evaluat la 10.000 de coroane. S-a vândut la licitație la Bolin.
Foto: © W.A. Bolin.

Deja cu 3.000 de ani în urmă, egiptenii foloseau agatul la obiecte de podoabă sau decorative: inele, sigilii, vase și foarte mult ca amulete, căci și agatului i se atribuiu calități magice: ferește de trăsnet, potolește setea, dă bărbatului darul vorbirii.

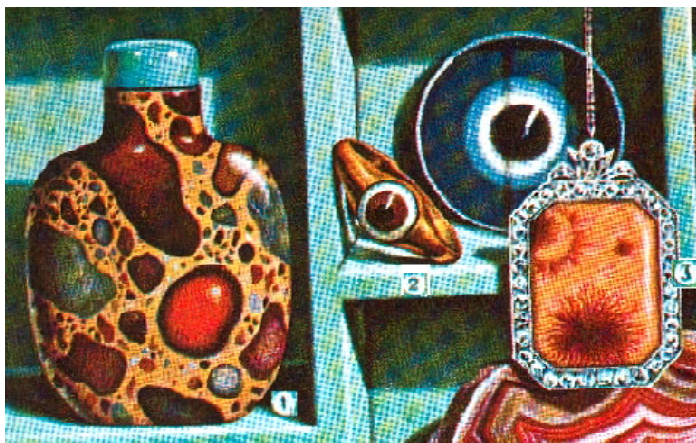
Opalul

Numele îi vine din indiană, care înseamnă "piatră". Se disting 3 grupe de opale: opalul nobil, opalul galben-roșcat sau "opalul de

foc" și opale obișnuite. Culoarea poate fi albă, verde, oranj, albastră, roșie sau neagră. Compoziția chimică este $\text{SiO}_2 \cdot n\text{H}_2\text{O}$; este un mineral amorf, cu o duritate de 5 1/2-6 1/2.

Opalul conține întotdeauna apă, de la foarte puțină la aproximativ 30%, pe care poate s-o piardă cu timpul, ceea ce-l face să crape, pierzându-și astfel jocul de culoare; tratat la aburi cu ulei, crăpăturile pot dispărea, dar numai pentru un scurt timp; opalul este deasemenea sensibil la acizi.

În Orient opalul este simbolul fidelității și speranței, în timp ce în Europa a fost considerat aducător de nenorocire. Superstiție sau nu, anul trecut, la a 60-a aniversare, când am primit un medalion cu un opal, am rugat să se schimbe cu altceva. Mai bine să fii precaut. Poate că totuși este adevărat?!

De la stânga: 1. flacon chinezesc pentru săruri de mirosit din conglomerat de pietre mici de cuarț; 2. inel din agat "ochi", care din cauza felului cum arată au creat tot felul de superstiții; 3. medalion din mossagat.

Din Ned Seidler: Gems and Jewelry / © Odyssey Press.

(Continuare în numărul următor.)